

BIBLIOTEKA GŁÓWNA PAŃSTWOWEJ WYŻSZEJ SZKOŁY MUZYCZNEJ W KATOWICACH
MUSIC COLLEGE LIBRARY KATOWICE

Facsimilia Nr 4

Fryderyk Chopin
POLONEZ G-MOLL
POLONAISE IN G MINOR
1817

KATOWICE 1976

BIBLIOTEKA GŁÓWNA PAŃSTWOWEJ WYŻSZEJ SZKOŁY MUZYCZNEJ W KATOWICACH

MUSIC COLLEGE LIBRARY KATOWICE

F a c s i m i l i a N r 4

Fryderyk Chopin

POLONEZ G – MOLL
POLONAISE IN G MINOR

1817

KATOWICE 1976

WYDANO SUMPTEM WYDZIAŁU KULTURY I SZTUKI
URZĘDU WOJEWÓDZKIEGO W KATOWICACH

WSTĘP
INTRODUCTION BY
KAROL MUSIOŁ

Tłumaczenie wstępu
Introduction translated by
Czesław Boniakowski

ODBITO W 300 EGZEMPLARZACH
NA PAPIERZE CZERPANYM
Z MUZEUM PAPIERNICTWA W DUSZNIKACH

PRINTED IN 300 COPIES
ON HAND MADE PAPER
FROM THE MUSEUM OF PAPER INDUSTRY AT DUSZNIKI

Fryderyk Chopin, który wcześniej objawił swój talent i już od dzieciństwa uczestniczył w życiu muzycznym, został przez świat obdarzony mianem cudownego dziecka.

O zadziwiających umiejętnościach artystycznych młodego muzyka posiadamy wiele świadectw. Porównywano go najczęściej z wielkim poprzednikiem, najbardziej fascynującym „cudownym dzieckiem”, które objawiło się w historii muzyki. Na jedną z takich ocen natrafiamy w Pamiętnikach Klementyny z Tańskich Hoffmannowej, opisującej występ ośmioletniego Chopina w jednym z salonów warszawskich: „*Pani Grabowska zaprosiła mnie na wieczór. Było dosyć osób [...] w przeciagu wieczora grał na fortepianie młody Chopin, dziecię w 8 roku, obiecujące, jak twierdzą znawcy, zastąpić Mozarta.*”¹

Chopin już w okresie dzieciństwa grał nie tylko cudze utwory, lecz także własne, które wcześniej zaczął komponować, co jeszcze bardziej upodobało go do młodego Wolfganga Amadeusza z Salzburga.

Owe najwcześniejsze próby twórcze Chopina powstały pod kierunkiem Wojciecha Żywnego (1756—1842), który opiekował się młodym artystą od siódmego do dwunastego roku jego życia. Uczył go gry na fortepianie oraz zasad kompozycji; początkowo musiał uczywiście pomagać przy dokonywaniu zapisów utworów skomponowanych przez małego Fryderyka.

Jedną z najwcześniejszych kompozycji z tego okresu, powstałych w roku 1817 jest popularny do dziś w fortepianowej literaturze dziecięcej *Polonez g-moll*. Utwór ten zadedykował młody kompozytor hrabiance Wiktorii Skarbek. Skarbkowie, zaprzyjaźnieni z rodziną Chopina przyczynili się także do wydania *Poloneza*, który ukazał się w listopadzie 1817 roku pt.: *Polonoise pour le Pia-*

no-Forte Dediée à Son Excellence Mademoiselle la Comtesse Victoire Skarbek faite par Frédéric Chopin Musicien agé de huit Ans. Druk posiada wymiary 39×23 cm i został wykonany w sztycharni Izydora Józefa Cybulskiego, który po krótkiej współpracy z Józefem Elsnerem założył w roku 1805 własną pracownię w Warszawie.

Wymieniona publikacja stała się przyczyną pierwszej wzmianki w prasie o młodym Chopinie. *Pamiętnik Warszawski w Spisie dzieł polskich w roku 1817 wydanych* donosi:

„Lubo kompozytorów muzyki nie liczymy do pisarzy literackich niemniej jednak są i ci autorami, przemilczeć jednakże przed publicznością nie możemy kompozycji następującej, przez przyjacielskie ręce sztychem rozpowszechnionej: *Polonoise pour pianoforte, dediée à son Excellence M-me la Comtesse Victoire Skarbek par Friderik Chopin agé de 8 ans.* Kompozytor tego tańca polskiego, młodzieniec ośm lat skończonych mający, jest synem Mikołaja Chopina profesora języka i literatury francuskiej w Liceum Warszawskim, prawdziwy geniusz muzyczny. Nie tylko bowiem z łatwością największą i smakiem nadzwyczajnym, wygrywa sztuki najtrudniejsze na fortepianie, ale nadto jest już kompozytorem kilku tańców i wariacji, nad którymi znawcy muzyki dziwić się nie przestają, a nade wszystko zważając na wiek dziecinny autora. Gdyby młodzieniec ten urodził się w Niemczech lub we Francji, ściągnąłby już zapewne uwagę na siebie wszystkich społeczeństw;

niechże wzmianka niniejsza służy na wskazówkę, że i na naszej ziemi powstają geniusze, tylko że brak głośnych wiadomości ukrywa je przed publicznością.”²

Pierwsza publikacja *Poloneza g-moll* jest tym cenniejsza, że kolejny drukowany utwór Chopina, wydany także w roku 1817 *Marsz Wojskowy* dedykowany Wielkiemu Księciu Konstantemu nie przetrwał do naszych czasów. W następnych latach aż do roku 1825 nie opublikowano prawdopodobnie żadnego innego utworu Chopina. Kolejny zachowany druk chopinowski to *Rondo c-moll*.³

Pierwodruk *Poloneza g-moll* przez wiele lat nie był w ogóle rejestrowany przez chopinologię. Dopiero w latach dwudziestych Zdzisław Jachimecki odnalazł egzemplarz w zbiorze warszawskich druków muzycznych z pierwszej połowy XIX wieku, będący własnością poety krakowskiego Józefa Aleksandra Gałuszki. Polski muzykolog opublikował w roku 1927 przyczynek dotyczący tego znaleziska na łamach paryskiej *La Revue Musicale*.⁴ Mimo, że w późniejszym okresie odnaleziono dalsze egzemplarze tego wydania, także dziś druk ten należy do szczególnie rzadkich chopinianów.

Zgodnie z ich dokumentacją trzy zachowane egzemplarze znajdują się w Hoboken-Archiv w zbiorach muzycznych Österreichische Nationalbibliothek w Wiedniu, w kolekcji Towarzystwa im. Fryderyka Chopina w Warszawie oraz w Bibliotece Głównej Państwowej Wyższej Szkoły Muzycznej w Katowicach. Do tej pory opublikowane zostały jedynie reprodukcje fragmentów tego pierwodruku.⁵

Najcenniejszy z zachowanych egzemplarzy tego wydawnictwa to niewątpliwie egzemplarz ze zbiorów Biblioteki PWSM, zaopatrzony autografem kompozytora znajdującego się na czwartej, niezadrukowanej stronie publikacji. Jest to następująca dedykacja dla Jana Białobłockiego (ur. 1805): „*Ofiaruję ten Polonoise J. Białobłockiemu. Autor.*” Chodzi tu właśnie o egzemplarz odnaleziony w latach dwudziestych przez Z. Jachimeckiego opisany w jego artykule paryskim, łatwy do zidentyfikowania dzięki przekreślonym na karcie tytułowej słowom „*fait*” i „*Musicien*”.

Znajomość Chopina z wcześniej zmarłym przyjacielem datuje się od roku 1815, kiedy Białobłocki wstąpił do Liceum Warszawskiego mieszkając równocześnie w pensjonacie ojca kompozytora. Po ukończeniu średniej szkoły w roku 1825 immatrykułował się na Uniwersytecie Warszawskim, gdzie studiował malarstwo w latach 1824—1825. Wakacje spędzał w majątku swego ojczyma Antoniego Wybranieckiego w Sokołowie. Często odwiedzał go tam także Chopin. Białobłocki zmarł w Sokołowie 31 marca 1828 roku.

Najważniejsze dokumenty świadczące o wielkiej przyjaźni obu młodzieńców odnalazł Stanisław Pereświat-Sółtan w Archiwum Akt Dawnych w Warszawie w postaci 13 listów Chopina do Białobłockiego z lat 1824—1827, które opublikował w roku 1926.⁶

Ten szczególnie cenny ze względu na zawartą w nim własnoręczną dedykację kompozytora, egzemplarz pierwszego druku chopinowskiego do niedawna był własnością znanej kompozytorki i pianistki, wieloletniego pedagoga Uczelni Katowickiej Władysławy Markiewiczówny, która w roku 1972 przekazała go w darze Bibliotece Główn-

nej PWSM w Katowicach, by jak sama podkreśla w akcie przekazania „*zadokumentować swoje przywiązanie do Śląska i swoją pracę pedagogiczno-artystyczną w Katowicach od 1928—1970 w PWSM.*” Pierwodruk otrzymała Władysława Markiewiczówna od poprzedniego właściciela J. A. Gałuszki po koncercie, który odbył się 5 maja 1926 roku w Krakowie. Dar ten był wyrazem uznania poety dla znakomitej interpretacji utworów Bacha, Corelliego, Skriabina i Szymanowskiego. Fakt przekazania druku Bibliotece PWSM został także odnotowany w prasie śląskiej.⁷

Faksimile pierwszego wydanego utworu Fryderyka Chopina ukazuje się w ilości 300 numerowanych egzemplarzy na papierze czerpanym z Muzeum Papiernictwa w Dusznikach, jako czwarty zeszyt cyklu wydawanego przez Bibliotekę Główną PWSM w Katowicach.

KAROL MUSIOŁ

Frederic Chopin, who had revealed his talent at an early age and who had since his childhood participated in musical life, was called a precocious child.

We are in possession of many testimonies of the amazing artistic capacity of the young musician. He was very often compared with his great predecessor, the most fascinating precocious child who had ever appeared in the history of music. One of such appraisements is expressed in Clementina Hoffman's (by the maiden name of Tański) diaries, describing the appearance of eight-year-old Chopin in one of the Warsaw salons: „Mrs Grabowska had invited me for the evening. There were quite a number of people there ... during that evening played young Chopin, a mere child of eight, promising, according to experts, to replace Mozart.”¹

In his childhood Chopin not only played other composers works, but also those of his own, which he began to write very early, and this made him still more similar to small Wolfgang Amadeus from Salzburg.

Those first creative trials by Chopin came into being under the direction of his first teacher Wojciech Żywny (1756—1842), who took care of young Frederic from the seventh to the eleventh year of the boy's life. He taught him to play the piano and also the principles of composition. At the beginning the teacher had, of course, to help Frederic to write down the compositions of the latter.

One of Chopin's earliest compositions from that period, written in 1817, is the *Polonaise in G minor*, still popular in child's piano literature. This composition was dedicated by Chopin to Victoria Skarbek, a count's daughter. The Skarbeks, who were on friendly terms with Chopin's family, also contributed greatly to the publica-

tion of the *Polonaise*, which appeared in November 1817 under the following title: *Polonaise pour le Piano-Forte Dediée à Son Excellence Mademoiselle la Comtesse Victoire Skarbek faite par Frédéric Chopin Musicien agé de huit Ans*. The print being 39×23 cm in size, was made in the engraving office of Izydor Józef Cybulski, who, after a short period of co-operation with Józef Elsner, had established a workshop of his own in Warsaw in 1805.

The above mentioned print caused the first mention of young Chopin in the press. The *Pamięnik Warszawski* (Warsaw Diary) announces the following in its List of Polish works from 1817:

„Although we do not rank composers with literary writers, no less the former are authors as well. We cannot pass in silence before the public, however, the following composition, diffused by an engraving made by friendly hands: *Polonaise pour pianoforte, dediée à son Excellence M-me la Comtesse Victoire Skarbek par Friderik Chopin agé de 8 ans*. The composer of this Polish dance, a youth of eight years of age only, the son of Nicholas Chopin, a professor of French language and literature at the Warsaw Lyceum, is a true genius in music. He not only plays the most difficult pieces on the piano with the utmost easiness and with an extraordinary taste, but, besides, he is already the composer of several dances and variations which still continue to amaze music experts, taking into account especially the tender age

of Chopin. If the youth had been born in Germany or in France, he would have certainly attracted the attention of all societies. Let this mention serve to be a hint that geniuses arise on our native soil, too, but the lack of wide-spread news keeps them hidden from the public."²

The first publication of the *Polonaise in G minor* is all the more valuable as the next printed composition by Chopin, the *Military March* dedicated to the Grand Duke Constantine, published in 1817, has not survived. In the after years, up to 1825, no other composition by Chopin was published. The next preserved Chopin print is the *Rondo in C minor*.³

For many years the first print of the *Polonaise in G minor* had not been registered by Chopinology at all. It was not until the twenties that a copy was found by Zdzisław Jachimecki in the collection of Warsaw music prints from the first half of the 19th century, being in possession of the Cracow poet Józef Aleksander Gałuszka. In 1927 a contribution concerning this finding was published by the Polish musicologist in the columns of the Parisian *La Revue Musicale*.⁴ In spite of the fact that at a later period some other copies of this edition were found, the above print is even now one of the extremely rare Chopiniana.

According to their documentation the three preserved copies are now in the Hoboken-Archiv in the music collections of the Österreichische Nationalbibliothek (Austrian National Library) in Vienna, in the collection of the Frederic Chopin Society in Warsaw, and in the Music

College Library in Katowice. Only reproductions of the fragments of this first print have been published by now.⁵

The most valuable of the preserved copies of this edition is undoubtedly the one in the collection of the Music College Library in Katowice as it contains Chopin's autograph on its fourth, unprinted, page. This dedication to Jan Białobłocki (b. in 1805) goes as follows: „*I present the Polonaise to J. Białobłocki. The Author.*” This is the very copy found in the twenties by Z. Jachimecki, described in his article printed in Paris, and easy to identify owing to the crossed out words „*fait*” and „*Musicien*” on its title page.

Chopin's acquaintance with Białobłocki dates back to the year 1815, when the latter entered the Warsaw Lyceum and at the same time began to live at the boarding-house of Chopin's father. After leaving school in 1825 Białobłocki matriculated at the Warsaw University, where he studied painting in the years 1824—1825. He used to spend his holidays at his stepfather Antoni Wybraniewski's mansion in Sokołów. Chopin often came to see him there, too. Białobłocki died in Sokołów on the 31st March 1828.

The most important documents, bearing witness to the great friendship between the two youths, were found by Stanisław Pereświet-Sołtan in the Archives of Ancient Acts in Warsaw in the form of Chopin's 13 letters to Białobłocki from the years 1824—1827 and published in 1926.⁶

The above mentioned copy, being especially valuable as it contained the dedication made with the composer's own hand, had belonged until quite recently to Władysław

sława Markiewicz, who had been a professor at the Katowice Music College for many years. In 1972 she gave the copy as a free gift to the Music College Library in Katowice in order to manifest, according to Władysław Markiewicz's own words in the act of donation, her attachment to Silesia and to emphasize her pedagogical and artistic work at the Katowice Music College from 1928 to 1970. Władysław Markiewicz had received this valuable first print from its preceding owner, J. A. Gałuszka, after her concert on the 5th of May 1926 in Cracow. This gift had been an expression of Gałuszka the poet's appreciation of the pianist's excellent interpretation of compositions by Bach, Corelli, Skriabin and Szymanowski. The very fact of donation of the print has also been inserted in the Silesian press.⁷

The facsimile of Frederic Chopin's first published composition appears in 300 numbered copies, on handmade paper from the Museum of Paper Industry in Duszniki, as the fourth fascicle of the cycle published by the Music College Library in Katowice.

KAROL MUSIOŁ

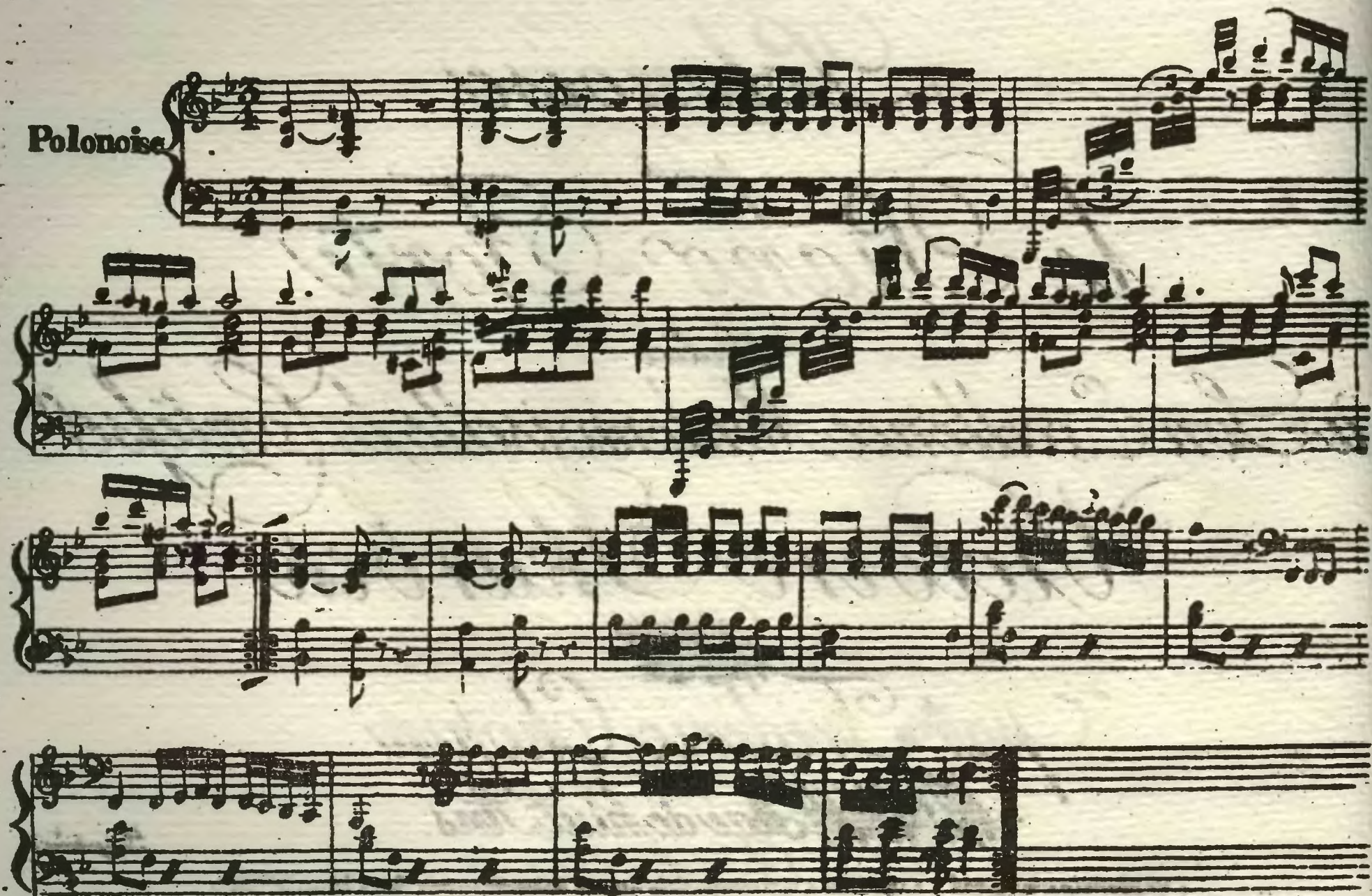
PRZYPISY

ANNOTATIONS

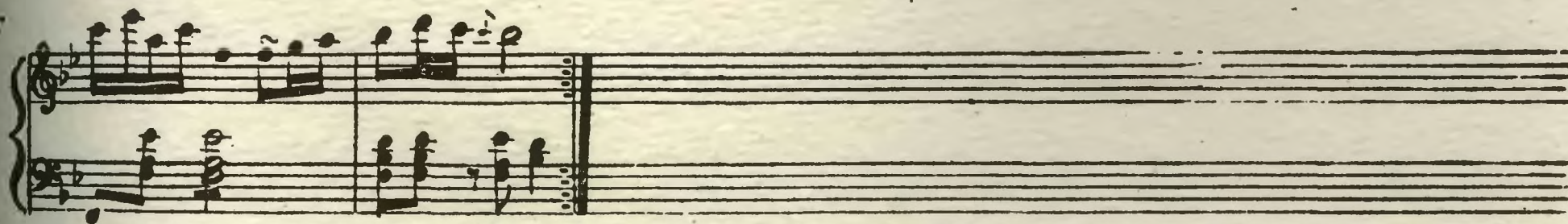
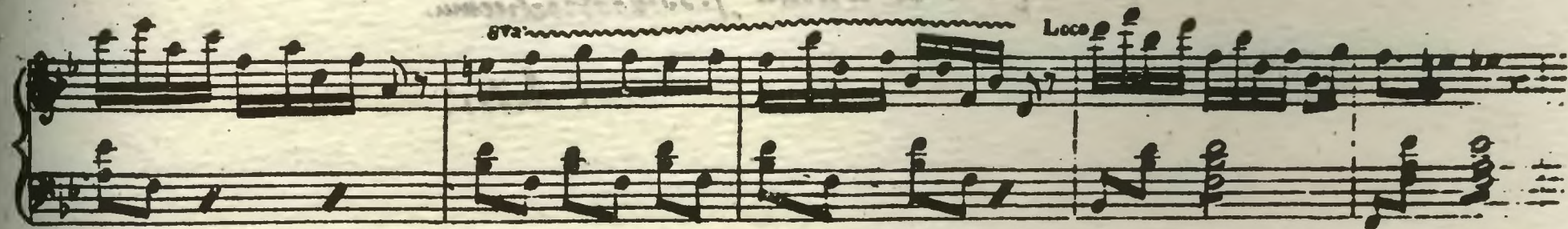
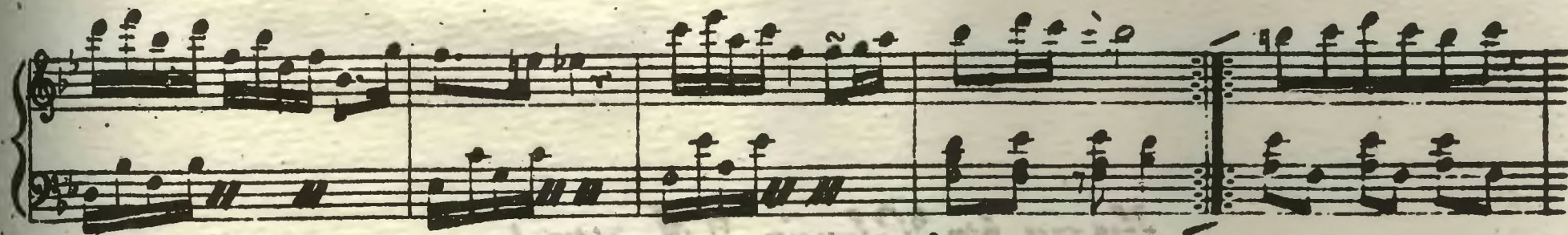
1. Klementyna z Tańskich Hoffmannowa, *Pamiętniki*. Berlin, 1849, T. 1, s. 50.
2. *Pamiętnik Warszawski*, R. 4: 1818, T. 10, s. 129.
3. Rondeau composé pour le Pianoforte et dédié a Mme de Linde par Frédéric Chopin op. 1, à Varsovie [1825], chez A. Brzezina.
4. Z. Jachimecki, *Le Première Composition Imprimée de Chopin (1817)*. — *La Revue Musicale*, A. 8: 1927, No. 5, s. 193—198.
5. Z. Jachimecki, op. cit. s. 195; tenże: *Kompozycje Fryderyka Chopina z okresu dzieciństwa i lat chłopięcych*. — Instytut Fryderyka Chopina, Warszawa, 1937, z. 1; tenże: *Trzy polonezy z lat najmłodszych*. Kraków, 1947; L. Binental, *Chopin w 120-tą rocznicę urodzin. Dokumenty i pamiątki*. Warszawa, 1930, reprodukcja 5; tenże: *Chopin*. Paris, 1934, pl. VI; K. Kobylańska, *Chopin w kraju. Dokumenty i pamiątki*. Kraków, 1955, s. 41; *Chopin na Śląsku. Chopin in Silesia*. Katowice, 1973, s. 76—77. — *Prace Archiwum Śląskiej Kultury Muzycznej przy Bibliotece Gł. PWSM w Katowicach* Nr 1.
6. *Listy Fryderyka Chopina do Jana Białobłockiego*. Oprac. Stanisław Pereświat-Soltan. *Lettres de Frédéric Chopin à Jean Białobłocki*. Warszawa, 1926; list z dnia 2 listopada 1826 pisany był na papierze z Dusznik na Śląsku, gdzie przebywał Chopin na kuracji w lecie 1826. Zawiadania o tym przyjaciela w postscriptum: „*Papier na którym Ci piszę jest z Reinertz*”. Zgodnie z komentarzem St. Pereświat-Soltana s. 62 papier ten posiadał znak wodny w postaci linii poprzecznych i herbu miasta Reinertz (Dusznik).
7. *Poglądy*, R. 11: 1972, Nr 24.

Polonoise
pour
le Piano-Forte
Dedice
à Son Excellence Mademoiselle la Comtesse
Victoire Skarbek
~~par~~ Frédéric Chopin
~~Agé de huit Ans.~~

Polonoise

Trio

Isia rue den Lolo noie. J. Biatottoctiemu.

Andor.